

singulari erga societatem et Patriam amore ille Croatas, Sclavos, Dalmatas; iste Hungaros et Transilvanos operibus in lucem hominum emissis celebres communicet. Praetereantur ii, quos Cl. Viri Alegambe, Sotriellus, Czwittingerus memorarant (nisi aliquid mancum esset praesertim in ultimo Script.) hos tantum desidero, quos illi vel praetermiserunt, vel si vixissent ad nostra usque tempora libris editis claros conspexissent. Habes, Vir amicissime, animi mea sensa; paucis multa indicare volebam. Tu secundas mihi suffeceris vires, ego certe fontem, ex quo aquas hauriam, coronabo. Vale, et me ama, vel potius rerum tuarum, studiique in Patriam tui amatissimum redama. Scribebam Venetiis 4. Decembr. MDCCLXIX.

P. S. Responsurus mihi inscribas epistolam a M. P. Alexie Horányi d. C. R. des Ecoles Pieuses presentement. Par Vienne, Laybach Triest a Venise. Fere mihi excidit, quod a te multis contendo verbis: scilicet responso tuo adiungas quando tibi commodum est Attico Stilo Annum Natalem, studia et opera a te edita; Tu enim rerum tuarum optime conscius es. Hoc ipsum praestabis, cum tibi novissimi sint, circa Cl. viros Fr. Faludium, Pau. Makonem, Kollarium et alios, si tibet adicies. Scio enim te et manu et ingenio plus posse multis, et velle illis, quos et gratos et amicos toto vitae tempore futuros tibi persuades; me quidem idem futurum persuadeas velim. In indicandis operibus libertatem: qua uti non abuti volo, concedis. — CC. VV Pejacsevicho et Kaprinayo post triduum quoque scribam.

A bortékon: Admodum Reverendo Patri et Clarissimo Viro Georgio Pray e S. J. Scriptori Hungaricarum rerum celeberrimo Par Laybach Vienné en Autriche a Presbourg.

Közli: GÁLOS REZSŐ.

BARCSAY ÁBRAHÁM EGY KIADATLAN LEVELE.

Barcsay Ábrahám életének még sok fontos mozzanata ismeretlen. A legérdekesebbek közül való kufsteini fogságának története: sem okát, sem pontosabb időmeghatározását nem tudjuk, csupán Kazinczy följegyzése igazít kissé útba, hogy az «elegáns poéta» II. Lipótot egy elfogott levelében vén szakácsnak nevezgette «s e miatt» B. szerencsétlen lett.¹ Cserey Farkas szerint² «az alacsony indulatnak inceselkedése Barcsaynak is az udvar előtt bait szerzet, és darabig arestomba is tartatot»; de legérdekesebbnek tartom Kazinczynak egy későbbi sorát³, mely szerint «1794-ben ő nagy rollt játszott.» Császár Elemér föltevése szerint⁴ «sértő megjegyzése juttatta börtönbe s szabadságának díja a nyugalmazása volt.» A börtönből felesége «pénzzel és megalázódással» vásárolta meg szabadságát.⁵ 1794. októberében nyugdíjazták.⁶ A sűmegei Darnay-múzeumból alább közölt levélben azonban egy

¹ Kazinczy levelezése. VIII. 176. l.

² U. ott IV. 154. l.

³ U. ott. VIII. 526. l.

⁴ Barcsay Ábrahám IK. 1916. 132. l.

⁵ Cserey Farkas levele, id. h.

⁶ Ballagi, *A magy. kir. testőrség története* 1878. 137. l.

évvel utóbb Barcsay a gráci katonai főparancsnokságtól félévi szabadságot kér Erdélybe, amit nyugdíjazása után nem kellett volna kérnie. Minthogy Ballagi Aladár adata is megbízható, a levél írása és adatai is Barcsayra vallanak, az adatok összeegyeztetésére a következő föltevést kockáztatom meg. Barcsay ügyét felségsértő levelén kívül súlyosbította franciás és republikánus érzülete, az intrika — «az alacsony indulatnak incselkedése» — s az az eddig ismeretlen «nagy» szerep, amelyet 1794-ben — a Martinovics-összeesküvés esztendejében — Kazinczy adata szerint játszott. Elfogatása s elítélése után megindult nyugdíjazása is. A fogságból ugyan 1795-ben felesége közbenjárására kiszabadult, de — úgy látszik — egyelőre Laibachba internálták. Így érthető, hogy — már nyugdíjban — a katonai parancsnokságtól félévi szabadságot kell kérnie s ehhez gr. Ferraris támogatását és az udvari ágens közbenjárását kéri.

Laybach, 16dik 9bris 795.

Kedves Barátom!

Ez előtt négy nappal küldöttem a Grätzi General Comendónak azon kérésemet hogy hat holt nap szabadsággal Erdélybe mehessek, sürgető Házi dolgaimnak és folyó pereimnek eligazítása végett. Ugyan azon kéressel zártam ő Exja Groff Ferrarisnak szolló különös Levelemet. Kérem az Urat méltóztassék ő Excellenzájánál engemet emlékezetben hozni, és azt megtudni ha azon levelemet vetteé: és annak is végére menvén, ki léssen azon szabadságbéli kérelmemnek Referendariussa, annál, Világ és Isten előtt ily méltó kívánságomat mentől fontosabban ajánlani.

Melly hozzám mutatandó barátságos fáradozásáért, holtig fenn tartó háládatos szívességgel maradok az Urnak

elkötelezett

kész szolgálója állandó barátja

Barcsay

oberster.

Címzés:

Laybach.

À Monsieur
Monsieur de Janits
Agent Aulique Imp.
Royal d'Hongrie

p. Grätz
gegen Recipisse.

á Vienne.
(Darnay-Múzeum, 173.)

Közli: GÁLOS REZSŐ.

BIBERÁCH ÉS TIBORTZ NEVE.

A *Bánk bán* szereplői közt a kis Somán kívül mindössze három költött alak van: Izidóra, Biberách és Tibortz. Az elsőnek legalább az anyja történeti személy: Bendeleiben Egenolf özvegye, Bertha, az Erzsébetet új hazájába vivő thüringiai követség tagja volt. Hogy a másik két név megválasztásához hogyan jutott a költő, meglehetősen valószínűséggel megállapítható. Alighanem ismert színpadi hősök neve volt mindkettő. Egy Marschalk von Biberach nevű szereplője volt Zabuesnig J. Chr. *Elsbet oder der Frauen-*